

Visuomenės sveikata 2003 m. Nr.3(22)

Turinys

J.Kalibatas, K.Žagminas

The overview of two hundred years history of preventive medicine in Lithuania: role of the institute of hygiene of health ministry of Lithuania, (3-4).

V.Juškelienė, J.Kalibatas

School health issues among Lithuanian adolescences, aged 16-18, (5-9).

A.Stefanovič, J.Kalibatas, K.Žagminas, V.Jurkuvėnas

Epidemiological peculiarities of prescription of antimicrobial agents and microbiological test used in Lithuanian outpatient clinics, (10-17).

A.Stefanovič, J.Kalibatas, K.Žagminas, V.Jurkuvėnas

Antibiotic prescription in Lithuanian children, (18-21).

R.Valintėlienė, J.Ašembergienė, V.Jurkuvėnas, K.B.Poulsen

Prevalence of hospital acquired infections in Lithuanian hospitals, (22-27).

N.Jatulienė, G.Rėgalienė, J.Kalibatas, V.Kazakevičius

Influence of risk factors in urban residential microenvironment of the prevalence of health problems among urban community, (28-32).

A.Goštautas

Global youth tobacco survey in Lithuania, (33-37).

A.Beržanskytė, R.Gurevičius

Stomach cancer and environment: ecological study, (38-44).

Ch.Woolfson, R.Jankauskas, A.Ščeponavičius, M.Beck, B.Pajarskienė, A.Grigošaitienė

Attitudes of national and workplace level "Stakeholders" to occupational health and safety issues in Lithuania, (45-53).

R.Jankauskas, A.Einikienė, A.Kučiauskaitė, G.Bražėnaitė, D.Krisiulevičienė

Trends and structure of occupational diseases in Lithuania in the years 1995-2001, (54-61).

D.Leskauskas, K.Kuzmickas

Study of the prevalence of disturbance of activity and attention (ADHD) and concomitant problems in the sample of Kaunas city, (61-66).

J.Jaščaninas, P.Cięszczyk

The tempo of the development of results in the high and long jump in the light of sex dimorphism, (67-70).

P.Cięszczyk, J.Jaščaninas, R.Buryta, R.Kowalczyk

Record –seeking sport – the dynamics of results in particular athletic disciplines, (71-78).

P.Angesjö

The primary health care of Skaraborg, Sweden (Materials of the conference), (79).

Turinys

J.Kalibatas, K.Žagminas

200 metų prevencinės medicinos Lietuvoje apžvalga: sveikatos apsaugos ministerijos Higienos instituto vaidmuo, (3-4).

Santraukos nėra

V.Juškelienė, J.Kalibatas

16-18 metų Lietuvos paauglių sveikatos problemos mokykloje, (5-9).

Santrauka

Straipsnyje aprašomas 11–12 klasių Lietuvos moksleivių savo sveikatos vertinimo ir psichoemocinės savijautos rodiklių paplitimas bei šių rodiklių priklausomybė nuo mokymosi krūvio. Nustatyta, kad 15,4% tirtųjų savo sveikatą vertino kaip „nelabai sveikas, silpnos sveikatos“; 65,0% atsakiusiųjų paminėjo bent vieną negalavimą (irzlumą, nervingumą, galvos skausmą, greitą nuovargį, nuovargį ryte, silpnumą, galvos svaigimą, mieguistumą, skrandžio skausmą, prastą apetitą) daugiau nei kartą per savaitę; 18,1% jautė nuolatinį nerimą mokykloje; 38,0% tirtųjų jautėsi nelabai laimingi ar nelaimingi; 23,8% – dažnai arba labai dažnai jautėsi vieniši; 10,7% – dažnai pagalvodavo apie savižudybę, planavo savižudybę ar bandė nusižudyti. Nepalankus savo sveikatos ir psichoemocinės savijautos supratimas būdingesnis mergaitėms nei berniukams. Nustatyta, kad per didelis mokymosi krūvis turėjo neigiamos įtakos paauglių sveikatai ir psichoemociinei savijautai. Savo sveikatos vertinimas, dažni negalavimai, nerimas mokykloje bei laimingumas buvo pastebimai susiję su mokymosi krūviu.

Raktažodžiai: 16–18 metų moksleiviai, mokymosi krūvis, savo sveikatos vertinimas, negalavimai, psichoemocinė savijauta.

A.Stefanovič, J.Kalibatas, K.Žagminas, V.Jurkuvėnas

Epidemiologiniai antibakterinių vaistų skyrimo ir mikrobiologinių tyrimų naudojimo ypatumai Lietuvos poliklinikose, (10-17).

Santrauka

Šio darbo tikslas buvo aprašyti antibakterinių vaistų skyrimą ir mikrobiologinių tyrimų naudojimo ypatumus Lietuvos vaikų ir suaugusių poliklinikose. Darbas planotas ir atliktas kaip aprašomasis epidemiologinis tyrimas. 20 atsitiktinai atrinktų miestų ir rajonų poliklinikų buvo išnagrinėta 4200 vaikų ir suaugusių ambulatorinių kortelių. Mikrobiologijos laboratorijose buvo peržiūrėti 2028 mikrobiologinių tyrimų rezultatai.

Tyrimo metu nustatyta, kad 2128 (50,6%) poliklinikose apsilankiusiems asmenims buvo paskirti antibakteriniai vaistai. Vaikų poliklinikose gydymas antibakteriniais vaistais buvo paskirtas 1395 vaikams (66,4%), miestų poliklinikose statistiškai patikimai dažniau (70,6%) negu rajonų (62,2%) ($p < 0,05$). Suaugusių

poliklinikose antibakteriniai vaistai buvo paskirti 733 (34,9%) asmenims. Miestų poliklinikose antibakteriniai vaistai buvo paskirti 37,4%, o rajonų poliklinikose – 32,4% suaugusių (p=0,15).

Dažniausios infekcijos, dėl kurių kreiptasi į vaikų polikliniką, buvo kvėpavimo takų infekcijos – miestuose 89,2% ir rajonuose 90,2% visų infekcijų, suaugusių poliklinikose tai sudarė atitinkamai 74,1% ir 60,0% visų infekcijų.

Vaikų poliklinikose klinikinė medžiaga mikrobiologiniams tyrimams buvo paimta 2,9% (86 atvejai iš 3015 visų skirtų antibakterinių vaistų) atvejų. Miestų poliklinikose mikrobiologiniai tyrimai buvo atliekami statistiškai patikimai rečiau (2,1%) negu rajonų (3,8%) (p<0,05).

Mikrobiologiniai tyrimai skiriant antibakterinius vaistus suaugusiems buvo atlikti tik rajonų poliklinikose ir tai sudarė 0,4% (4 atvejai) visų bendrai skirtų antibakterinių vaistų. Miestų poliklinikose duomenų apie mikrobiologinių tyrimų paėmimą ir atlikimą nebuvo nė vieno antibakteriniais vaistais gydyto ligonio ambulatorinėje kortelėje.

Mikrobiologijos laboratorijose, kuriose buvo peržiūrėti 2028 ambulatorinių ligonių mikrobiologinių tyrimų rezultatai, klinikinė tiriamoji medžiaga buvo paimta iš 10 skirtingų vietų. Dažniausiai mikrobiologiniam tyrimui buvo imama medžiaga, iš gerklės (42,2%), šlapimas (20,8%) ir tiriamoji medžiaga iš ausies (15,8%).

Iš gerklės dažniausiai buvo išskirti *Streptococcus pyogenes* ir *Staphylococcus aureus* štamai, iš ausies – *Staphylococcus aureus* ir *Pseudomonas aeruginosa*. Iš skreplių dažniausiai išauginami mikroorganizmai *Staphylococcus aureus*, *Haemophilus influenzae*, *Streptococcus pneumoniae* ir *Moraxella catarrhalis*. Iš šlapimo dažniausiai išskiriami *Escherichia coli* ir *Enterococcus spp.*

Raktažodžiai: antibiotikai, mikrobiologinis tyrimas, poliklinikos.

A.Stefanovič, J.Kalibatas, K.Žagminas, V.Jurkuvėnas

Antibakterinių vaistų skyrimas Lietuvos vaikams, (18-21).

Santrauka

Šio darbo tikslas buvo aprašyti antibakterinių vaistų skyrimą vaikams Lietuvos poliklinikose. Darbas planuotas ir atliktas kaip aprašomasis epidemiologinis tyrimas. 10 atsitiktinai atrinktų miestų ir rajonų poliklinikų buvo išnagrinėta 2100 vaikų ambulatorinių kortelių. Tyrimo metu nustatyta, kad antibakteriniais vaistais gydomi 66,4% į poliklinikas besikreipiančių vaikų. Paskyrimų vidurkis vaikų poliklinikose sudarė 1436 paskyrimai/ 1000 vaikų/ per metus: 1536 paskyrimai/ 1000 vaikų/ per metus miestų poliklinikose ir 1317 – rajonų vaikų poliklinikose. Iki 1 metų vaikams trys ir daugiau antibakteriniai vaistų gydymo kursai buvo skiriami 37,5% rajono 24,0% miesto vaikams per metus. Miestų ir rajonų vaikų poliklinikose dažniausiai skiriami aminopenicilinai, makrolidai ir kotrimoksazolis. Šis tyrimas parodė, kad būtina parengti nacionalines antibakterinių vaistų vartojimo rekomendacijas ir plėsti gydytojų mokymą.

Raktažodžiai: antibakteriniai vaistai, poliklinika, vaikai, paskyrimas.

R.Valintėlienė, J.Ašembergienė, V.Jurkuvėnas, K.B.Poulsen

Hospitalinių infekcijų paplitimas Lietuvos ligoninėse, (22-27).

Santrauka

Duomenys apie hospitalinių infekcijų (HI) dažnumą ir paplitimo ypatumus vertingi siekiant šias infekcijas valdyti ir numatyti, o Lietuvoje veikianti privaloma HI registracijos sistema nėra efektyvi ir neatspindi realios situacijos.

Siekiant gauti bendrus duomenis apie HI pirmą kartą paplitimo tyrimas buvo atliktas Lietuvos ligoninėse. Atsitiktinės atrankos būdu parinkta 14 ligoninių su 6649 lovomis. Tyrimo metu ištirti 4095 ligoniai, 1173 (28,6%) iš jų nustatytos infekcijos. Hospitalinių infekcijų paplitimas buvo beveik keturis kartus mažesnis už visuomenėje įgytų (VI), atitinkamai 5,8% ir 25,4%. Didesnis HI, taip pat ir jų rizikos veiksnių paplitimas buvo nustatytas universitetinėse ligoninėse (atitinkamai 7,6% ir 4,2%) nei rajonų ligoninėse (atitinkamai 27,9% ir 16,9%). Įvairiuose skyriuose HI paplitimas buvo skirtingas. Didžiausias paplitimas registruotas intensyvios terapijos (29,6%), ortopedijos-traumatologijos (13,1%) bei chirurgijos (9,4%) skyriuose. Labiausiai paplitusios buvo kvėpavimo takų infekcijos, kurios sudarė 37,7% visų HI ir 48,1% visų VI. Operacinių žaizdų infekcijos sudarė 26,4% visų HI. Tyrimo metu nustatyta, kad hospitalinės šlapimo takų infekcijos ir pneumonija yra atitinkamai susijusios su šlapimo pūslės kateterizacija ir mechanine ventiliacija.

Nustatytas didelis HI paplitimas intensyvios terapijos ir chirurgijos skyriuose bei bendras hospitalinių infekcijų paplitimas parodė, kad būtina peržiūrėti ir keisti infekcijų kontrolės veiklą Lietuvos ligoninėse.

Raktažodžiai: paplitimas, hospitalinė infekcija, visuomenėje įgyta infekcija, rizikos veiksniai.

N.Jatulienė, G.Rėgalienė, J.Kalibatas, V.Kazakevičius

Miesto gyvenamosios mikroaplinkos rizikos veiksnių įtaka bendruomenės sveikatos problemų paplitimui, (28-32).

Santrauka

Įvairiose uždaroje erdvėje – mikroaplinkose – žmonės praleidžia 80–90% paros laiko. Tokiose aplinkose gali susidaryti daugiakomponentė oro tarša. Netgi ir mažos teršalų koncentracijos, esant ilgalaikiai ekspozicijai, gali sąlygoti sveikatos problemas.

Darbo tikslas. Nustatyti mikroaplinkos rizikos veiksnių paplitimą Senamiesčio bendruomenėje ir įtaką sveikatai.

Apklausti 483 darbingo amžiaus žmonės, gyvenantys Vilniaus Senamiestyje. Tikriamųjų klausta apie taršos šaltinius (vidaus ir išorės), buvimo įvairiose mikroaplinkose trukmę, subjektyvų sveikatos vertinimą, lėtinę patologiją ir įvairaus pobūdžio negalavimus.

Nustatyta, kad dažniausiai paplitę rizikos veiksniai buvo dujinė viryklė (84,3%), didelė gatvė prie būsto (57,1%), patalpų šildymas žiemą kūrenant krosnis (18,6%) ir nuolatinis buvimas prirūkytose patalpose (18,6%).

Statistiškai reikšmingą neigiamą įtaką sveikatos vertinimui turėjo didelės gatvės buvimas šalia gyvenamojo būsto ($\chi^2=1,8$; $p=0,02$). Didžiausią įtaką vertinant subjektyvias sveikatos problemas daro virškinimo sistemos ir miego sutrikimai bei

silpnumo jautimas ($\check{S}S=5,07$; $p=0,00$; $\check{S}S=2,57$; $p=0,01$; $\check{S}S=2,71$; $p=0,03$). Iš biologinių veiksnių statistiškai reikšmingas buvo amžius ($\check{S}S=1,06$; $p<0,00$).

Raktažodžiai: mikroaplinka, rizikos veiksniai, sveikatos problemos.

A.Goštautas

Visuotinis jaunimo tabako rūkymo tyrimas Lietuvoje, (33-37).

Santrauka

Visuotinis jaunimo tabako rūkymo tyrimas (The Global Youth Tobacco Survey, GYTS) Lietuvoje atliktas 2001 m., bendradarbiaujant su PSO bei ligų kontrolės ir prevencijos centrais. GYTS tikslas Lietuvoje buvo surinkti informaciją apie rūkymo paplitimą tarp mokinių, tirti su šiuo įpročiu susijusius požiūrius ir elgesį, ir šiuos duomenis panaudoti kuriant rūkymo prevencijos politiką bei rūkymo prevencijos programas mokyklose.

Reprezentatyvi tiriamųjų grupė sudaryta taikant dvipakopį mokyklų ir klasių atrankos modelį. GYTS klausimyną, kurį sudaro 56 klausimai, pildė patys tiriamieji. Šis klausimynas lietuvių kalba buvo parengtas pagal PSO reikalavimus atliekant vertimą į lietuvių kalbą ir kontrolinį vertimą į anglų kalbą.

Penki GYTS metodikos apmokyti psichologai apklausė 1993 VII–IX klasių (13–15 metų) mokinius 50 Lietuvos mokyklų. Apklausose dalyvavo visos atrinktos mokyklos, klausimyną užpildė 82,4% tiriamųjų.

Nustatyta, kad Lietuvoje 35,7% 13–15 m. amžiaus mokinių rūko cigaretes, 38,3% mokinių pastaraisiais metais mokykloje išklausė užsiėmimus apie rūkymo žalą, 7 iš 10 mokinių nurodė, kad norėtų mesti rūkyti. Pateikiamos rekomendacijos apie GYTS taikymo galimybes kuriant rūkymo prevencijos programas mokyklose.

Raktažodžiai: GYTS (Visuotinis jaunimo tabako rūkymo tyrimas), rūkymo paplitimas, požiūris į rūkymą, rūkymo prevencijos programos.

A.Beržanskytė, R.Gurevičius

Skrandžio vėžys: ekologinis tyrimas,(38-44).

Santrauka

Atliktas ekologinis (koreliacinis) tyrimas, siekiant rasti ryšį tarp sergamumo skrandžio vėžiu ir aplinkos veiksnių, tokių kaip magnis ir kalcis. Analizei paimti du kintamieji – sergamumo skrandžio vėžiu 1980–1994 m. duomenys ir magnio bei kalcio koncentracijos geriamajame šulinių vandenyje. Nustatyti sergamumo skirtumai Lietuvoje. Reliatyvi rizika (sergamumo parametras) buvo 1,37 karto didesnė vakarų Lietuvoje, negu vidurio. Didesni skirtumai pastebėti tarp vyrų – vakariniuose rajonuose sergamumas skrandžio vėžiu buvo 1,39 karto didesnis, negu vidurinėje šalies dalyje. Aukščiausios magnio ir kalcio koncentracijos rastos vidurio Lietuvoje dėl dolomitinių sluoksnių (Mg medianacentr=36,48 mg/l; Ca medianacentr=128,94 mg/l), mažesnės – vakarų (Mg medianavak=18,20 mg/l, Ca medianavak=104,10 mg/l). Ryšys įvertintas apskaičiuavus koreliacijos koeficientus. Abiem lytims bendrai nustatytas statistiškai patikimas neigiamas vidutinio stiprumo sergamumo skrandžio vėžiu ir Mg ryšys ($r=-0,4346$) ir netgi stipresnis

vyrams ($r=-0,4403$). Kalcis turėjo įtakos ($r=-0,4292$), tačiau ji daug stipresnė tuose regionuose, kur maži magnio kiekiai ($r=-0,7273$).

Raktažodžiai: skrandžio vėžys, sergamumas, magnis, kalcis, koreliacija.

Ch.Woolfson, R.Jankauskas, A.Ščeponavičius, M.Beck, B.Pajarskienė, A.Grigošaitienė

Suinteresuotų šalių požiūriai į profesinės sveikatos ir saugos darbe būklę Lietuvoje, (45-53).

Santrauka

Lietuva kartu su kitomis „pirmos bangos“ šalimis 2004 m. siekia narystės Europos Sąjungoje. Tačiau perkeliant Europos teisės aktus ir įgyvendinant direktyvas tam tikrose socialinės acquis srityse dar yra spragų. Ypač tai pastebima formuojant suinteresuotų šalių bendrą socialinę atsakomybę ir efektyvų socialinį bendradarbiavimą profesinės sveikatos ir saugos darbe klausimais. Šiame straipsnyje apibendrinti dviejų skirtingų tyrimų, nagrinėjusių požiūrius į įvairius profesinės sveikatos ir saugos darbe klausimus, pagrindiniai rezultatai: pirmame – suinteresuotų „nacionalinio lygmens“ šalių požiūriai, antrame – suinteresuotų „darbo vietos lygmens“ šalių požiūriai.

„Nacionalinio lygmens“ požiūrių tyrimas buvo atliktas naudojant klausimyną, kurį parengė FIBELLC šalių (Suomija, Italija, Belgija, Estija, Latvija, Lietuva ir Čekija) profesinės sveikatos ir saugos darbe ekspertai. „Darbo vietos lygmens“ požiūrių tyrimas prasidėjo nuo bandomojo tyrimo trijose įmonėse. Pagrindinis tyrimas buvo atliktas gavus Lietuvos vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus pritarimą ir talkinant darbo inspekcijos atstovams įvairiuose Lietuvos regionuose.

Abu šie tyrimai rodo, kad profesinės sveikatos ir saugos darbe klausimai yra svarbūs ir dar neišspręsti, formuojant visuomenės sveikatos politiką, o jų svarba gali padidėti plečiantis Europos integraciniams procesams.

Raktažodžiai: profesinė sveikata ir sauga darbe, darbo santykiai, suinteresuotos šalys, Europos plėtra, Lietuva.

R.Jankauskas, A.Einikienė, A.Kučiauskaitė, G.Bražėnaitė, D.Krisiulevičienė

Profesinių ligų dinamika ir struktūra Lietuvoje 1995-2001 metais, (54-61).

Santrauka

Šiame straipsnyje išnagrinėtas profesinių ligų sergamumas, jo pokyčiai ir struktūra Lietuvoje 1995–2001 metais. Tyrimo medžiagą sudarė 4043 profesinių ligų atvejai, užregistruoti profesinių ligų valstybės registre, ir 152 sudėtingi profesinių ligų atvejai, užregistruoti Centrinės darbo medicinos ekspertų komisijos. Duomenys išanalizuoti naudojant tarptautinius klasifikatorius (ICD-10, NACE, ISIC-88).

Nustatyta, kad sergamumas profesinėmis ligomis sudarė 2,4 atvejo 10 tūkstančių darbuotojų ir buvo didžiausias tarp kasybos (15,5), statybos (9,9), žuvininkystės (8,0) ir žemės ūkio bei miškininkystės (7,9) darbuotojų. Per 1995–1997 m. naujai diagnozuotų profesinių ligų atvejų skaičius reikšmingai išaugo nuo 370 iki 701 atvejo per metus, vėliau – nežymiai sumažėjo ir iki 2001 m. buvo panašus – apie 600 atvejų per metus. 1995–

2001 m. Lietuvoje didžiausią profesinių ligų struktūros dalį sudarė vibracinė liga ir ausies ligos. Tarp kitų dažniausiai paplitusių ligų, kurių užregistruota daugiau negu 100 atvejų, buvo skeleto-raumenų ir jungiamojo audinio sistemos, kvėpavimo organų sistemos ir nervų sistemos ligos. Profesinio stažo trukmė sergančiųjų dažniausiai paplitusiomis profesinėmis ligomis buvo daugiau negu 20 metų ir patikimai ilgesnė vyrų negu moterų. Sudėtingi profesinių ligų atvejai sudarė 3,8% visų užregistruotų profesinių ligų atvejų.

Raktažodžiai: Lietuva, profesinės ligos, dinamika, sergamumas, struktūra.

D.Leskauskas, K.Kuzmickas

Kauno miesto pradinių klasių moksleivių aktyvumo ir dėmesio sutrikimo paplitimo ir jį lydinčių problemų tyrimas, (61-66).

Santrauka

Straipsnyje aprašomas tyrimas, kurio tikslas – ištirti Kauno miesto pradinių klasių moksleivių aktyvumo ir dėmesio sutrikimo paplitimą ir jį lydinčias psichosocialinės adaptacijos problemas. Anketinės apklausos būdu apklausti visi dvylikos atsitiktinai atrinktų mokyklų pradinių klasių mokinių (N=2942) tėvai ir mokytojai. Sutrikimas nustatytas, jei tiriamajam buvo būdingi bent 6 nedėmesingumo ir/arba 6 hiperaktyvumo-impulsyvumo simptomai, pasireiškiantys 6 mėnesius 2 socialinėse situacijose, vertinti pagal tėvų užpildytą DuPaul-IV ir mokytojų užpildytą CAP anketas. Aktyvumo ir dėmesio sutrikimas nustatytas 5,2% tirtų pradinių klasių moksleivių. Berniukų sutrikimas buvo 1,9 kartus dažnesnis nei mergaičių. Bendras sutrikimo dažnis nuo pirmos iki ketvirtos klasės reikšmingai nesiskyrė, tačiau jaunesnio amžiaus pradinukams dažniau nustatytas hiperaktyvumo-impulsyvumo, o vyresnio – nedėmesingumo tipas. Nustatytas statistiškai reikšmingas ryšys tarp aktyvumo ir dėmesio sutrikimo ir blogesnių pasiekimų moksle, bendravimo su bendraamžiais problemų ir prieštaraujančio-neklusnaus elgesio. Vaikų, kuriems nustatytas aktyvumo ir dėmesio sutrikimas, tėvai dažniau buvo nepatenkinti savimi kaip tėvu, nepatenkinti santykiais su vaiku, jautėsi bejėgiai ir buvo pažemintos nuotaikos dėl santykių su vaiku. Psichikos sveikatos specialistų pagalbos kreipėsi 51% šių vaikų tėvų. Gautą pagalbą jie dažniausiai vertino kaip iš dalies naudingą (57,1%) arba nenaudingą (24,5%).

Raktažodžiai: aktyvumo ir dėmesio sutrikimas, pradinių klasių moksleiviai.

J.Jaščaninas, P.Cięszczyk

Šuolių į aukštį ir tolį rezultatų kitimų dinamika priklausomai nuo lytinio dimorfizmo, (67-70).

Santrauka

Pagrindinis tyrimo tikslas buvo sportinių rezultatų apibūdinimas atsižvelgiant į pasiektus vyrų ir moterų sportinius šuolių į aukštį ir į tolį rezultatus. Pasiekti rezultatai ir jų prieaugio tempas šioje lengvosios atletikos srityje lyginant vyrus ir moteris verčia atkreipti dėmesį į lytinį dimorfizmą.

Nagrinėjami vyrų ir moterų aukso medalių iškovojimai ir pasiektų rezultatų dinamika olimpinėse žaidynėse nuo 1956 m., išskiriant tris kiekvienos iš keturių straipsnyje pateiktų olimpiadų periodus.

Studijoje nagrinėjami šių disciplinų rezultatai apskaičiuoti pagal linijinę funkciją $y = ax + b$.

Pateikiama šios studijos išvada, kad ateityje bus sunku numatyti šuolių į aukštį ir tolį rezultatų priaugio tempus. Be to, neaišku, kokie vyrų ar moterų šuolių rezultatų priaugiai greičiau progresuos. Atrodo, kad šioje sporto šakoje moterų priaugiai bus didesni negu vyrų.

Raktažodžiai: šuolis į tolį, šuolis į aukštį, lytiniai skirtumai, rezultatų priaugiai, lytinis dimorfizmas.

P.Cięszczyk, J.Jaščaninas, R.Buryta, R.Kowalczyk

Pasiekimų įvairiose lengvosios atletikos rungtyse dinamika, (71-78).

Santrauka

Straipsnyje nagrinėjami sportinių rezultatų, pasiektų olimpinėse žaidynėse, kitiškai ir jų priaugio tendencijos. 1948–2000 m. pasiekti čempionų priaugio rezultatai olimpinėse žaidynėse labai skyrėsi lyčių atžvilgiu. Straipsnyje nurodomi minėtu laikotarpiu pasiekti įvairaus nuotolio bėgimo čempionų rezultatai.

Darbe analizuojami metodologiniai taikomų būdų aspektai vertinant pasiektų sportinių rezultatų priaugius bei jų prognostinė reikšmė. Baigiamojoje darbo dalyje teigiama, kad kai kuriose rungtyse moterų, rungčių nugalėtojų, pasiekimai atspindi didesnius priaugius nei vyrų. Tai gali reikšti, kad moterų sportinio rengimo metodologijos turinys ir priemonės mažiau skiriasi nuo vyrų treniruotėje taikomų metodų.

Raktažodžiai: rekordų siekimas, lengvosios atletikos rungtys, vyrai ir moterys olimpiniai čempionai, olimpinės žaidynės.

P.Angesjö

Pirminė sveikatos priežiūra Skaraborge, Švedijoje (Konferencijos medžiaga), (79).

Santaukos nėra